

Artur Gaya: «En este ofici hi he posat el cor»

El músic tortosí presenta el seu primer treball en solitari 'Bonaire 12' on reivindica el nucli antic, la germanor entre veïns i poetes ebrencs com Gerard Vergès, Zoraida Burgos o Joan Gras

Artur Gaya en una de les cadires de la 'Casa de la Jota', a Tortosa | Sílvia Altadill

Artur Gaya (Tortosa 1956) presenta 'Bonaire 12', el primer single del seu primer disc en solitari, després de quaranta-quatre anys sobre els escenaris en formacions de la nova cançó, el folk, el rock i la música infantil i conegut sobretot com a membre de Quico el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries.

'Bonaire 12' és una cançó inspirada en els records d'infantesa de Gaya on "evoca el temps quan es jugava al carrer i quan les escales de veïns eren petites comunitats". Les imatges de la gravació, al terrat de l'escala de l'antic número 12 del carrer Bonaire, es combinen amb fotografies antigues del barri antic als anys 60 i 70 on hi troben lloc els botiguers de l'època i fins i tot el popular guàrdia urbà de la mítica botiga de "Baratijas" a l'inici del Pont.

Quina Tortosa retrata la cançó Bonaire 12?

Bonaire retrata els primers dotze anys de la meua vida tot i que també és l'adreça del carrer on vivia, al Nucli Antic. Jo soc de la darrera generació que encara van néixer a casa. Després ja anaven a la clínica la Monegal, a l'Aliança... Retrata la vida que jo vaig conèixer. Un carrer amb tot de botigues de proximitat. Si el coneixeu, el carrer Bonaire és un carrer curtet, però no hi faltava de res: rellotgeria, sastreria, una fàbrica de mobles, una lleteria, una xocolateria, la llibreria Viladrich, el forn. Era una vida de barri que jo recomanaria a tota persona. I més ara que sovint es reivindica les botigues de proximitat.

Viu amb nostàlgia esta època passada?

La cançó i el disc en general no estan fets des de la nostàlgia. Tot i que la gent quan l'escolta m'ho diu, en recordar la Tortosa d'aquells anys. És una cançó que parla de l'esperança. Mostra que hi ha una altra manera de viure, la vida que jo vaig conèixer, la de l'escala de veïns amb una vida tremenda. Una escala on la gent no només parlava si necessitaven alguna cosa. Un pati de llums on s'escoltaven crits de "Bon dia, Paquita!" i es preguntaven què feien per sopar. Tot això barrejat amb les icones de la Tortosa d'aquells anys, com el guàrdia urbà que es posava a l'inici del Pont , "l'urbano de Baratijas". Hi ha coses que podem salvaguardar de la vida que portem actualment per vèncer l'individualisme i les relacions despersonalitzades que se'ns imposen: tenir bona relació amb el veïnat. Val la pena conservar les relacions humanes i ho tenim al nostre abast.

ARTURO GAYA

B O N A I R E 1 2

Portada del disc 'Bonaire 12' amb fotos antigues de Tortosa com esta de 'l'urbano de Baratijas'. Foto: Cedida

Hi ha o hi ha hagut dos Tortoses la de la gent dels barris i la més burgesa o és tot mite?

Penso que no és que hi hagi dos Tortoses. No crec. Cert és que sempre s'ha parlat d'una Tortosa més hereva de l'època dels cacics. Però jo crec que actualment, no. El que sí que ha passat és que molts tortosins han marxat a viure als barris nous i han abandonat el seu centre històric. En contrapartida, per sort, hi ha nouvinguts que benvinguts siguen. Han tornat a donar vida al barri, al carrer Bonaire, a la plaça dels Farols hi ha instal·lades unes fruiteries meravelloses. Això són dos Tortoses? No, som tots tortosins. Tenim un nucli antic molt gran i bell del qual a vegades fins i tot s'ha dit que de tant patrimoni era impossible assumir-ho amb els recursos que tenim a la ciutat. És cosa de tothom, de la gent i les institucions. No és només arreglar un carrer o una façana, és rehabilitar la seua vida. Que hi tornem a viure i les institucions ajuden a recuperar el teixit comercial. I que els veïns amb ganes de convida convertim "lo estrany" en curiositat, trobar la riquesa i la part positiva a la diversitat cultural.

Artur Gaya al carrer Bonaire, al Nucli Antic de Tortosa Foto: Sílvia Altadill

Com es sent amb este primer treball en solitari? Què el diferencia d'altres projectes?

La gran diferència és esta: que és un treball en el qual em responsabilitzo individualment com a autor. Sempre he treballat molt en equip, des de l'any 1977 en què començo amb grups com "La Cucafera", "Delirios" o el mateix "Quico el Célio, el Noi i el Mut de les Ferreries". Després he anat fent projectes paral·lels amb treballs com el "Gràcies, Ovidi", "Tren Seeger", "Sense Pistola" amb poemes d'Enric Casasses. El treball en equip és molt enriquidor i aprens de tothom. És una disciplina col·lectiva. Ara, però, tenia ganes de fer un disc molt més lliure i amb l'ajuda de Sergi

Trenzano als arranjaments he aconseguit que 'Bonaire 12' siga el meu treball més personal i introspectiu.

Igual que l'Ovidi del qui vau fer un disc d'homenatge, en este teniu una especial cura per cantar els poetes, fer-los perdurables, apropar-los. Vivim massa a esquenes de la poesia. Què li aporta?

Una societat on la poesia està present és una societat molt més rica. I com dius, probablement vivim massa d'esquena a la poesia. Jo he arribat a la poesia, a través dels artistes que hi han posat música. A la poesia l'has d'anar a buscar, treballar-la, no es llig com un llibre de narrativa, l'has d'interioritzar. I quan t'arriba a través de la música ja dices d'anar a buscar-la, és una explosió que t'atrapa. Conec la poesia gràcies a gent com l'Ovidi Montllor, Joan Salvat-Papasseit, Teresa Rebull, Ramon Muntaner i en castellà amb el gran Paco Ibáñez que ens ha donat a conèixer a la majoria dels grans poetes. Per a mi és un compromís continuar este llegat, tornar allò que algú prèviament t'ha regalat i fer la poesia perdurable a través de la meua música.

Sovint l'encasellen en la música d'arrel donat que heu fet una gran labor per fer-la popular amb 'Els Quicos'. Però quina mena d'artista i músic és Artur Gaya?

És molt complex. A Tortosa hi ha una pregunta molt local que és: com et vas guanyar la primera pesseta? La meua primera pesseta la vaig guanyar com a músic i com a periodista. El periodisme és un ofici que m'agrada molt, una faena necessària, molt noble si es fa honestament. Pot ajudar a transformar la societat. I la cançó i la música també poden fer-ho. Quan faig periodisme intento fer crònica social, treballar per una societat millor i quan faig música també faig de cronista. De vegades, els camins es creuen.

Quaranta-quatre anys als escenaris, quin resum en fa? De quina etapa en té un record especial?

De totes les etapes en tinc un record positiu. En este ofici hi he posat el cor. Quan vaig començar pensava: a veure què dura... és una faena no estable ni fixa i mira...A mi m'encanta la vida de músic i triar, tots els discos són com petites criatures que has parit i amb els grups he tingut la sort de fer de tot, música per a les escoles, amb "La Cucafera" vaig tenir la sort d'anar acompanyat de grans músics. I la sort que després de quaranta-quatre anys em fa la mateixa il·lusió treure un disc com en aquell moment. Gran part de la meua vida, clar, l'ocupen els Quicos, encara no hem acabat! Hi hem dixat una part afectiva molt important allà.

Actor, músic periodista, taverner renaixentista, Artu Gaya és l'artista total del S. XXI?

Això ho heu de valorar vosaltres (riu). Sóc un artista que intenta transmetre emocions a la gent. M'agrada la idea de l'home renaixentista. Amb els Quicos he pogut desenvolupar una part teatral molt important a través del meu personatge del cec. No puc dir que soc actor. Soc un músic que porta fent d'actor durant vint-i-vuit anys. M'ha permès crear guions a través d'esta vessant actoral i teatral. Des de sempre que he procurat crear un circuit teatral a Tortosa quan no existia. Este ideal d'artista tastaolletes m'agrada. Si soc un artista total (riu) us pertany jutjar-ho al públic.

Fins que va començar amb el grup la Cucafera durant la nova cançó treballava de periodista. En certa manera amb les seues lletres i interpretacions també feia crònica d'una època. Ho sent així?

Vaig començar a fer periodisme a finals dels anys setanta com a corresponsal ebrenc d'una cadena ja desapareguda "La 13", també a Ràdio Mar, a Tarragona, corresponsal del diari Avui a l'Ebre. Llavors vaig heretar l'Ebre Informes de Josep Bayerri (historiador i periodista tortosí). Vaig estar 7 anys a la direcció. També vaig treballar a RNE a la seu de Tortosa. Durant uns anys vaig anar compaginant els dos oficis. Justament dixo el periodisme quan la faena de músic m'ocupa tot el temps i inicio el personatge del Quico, un cec. Els cecs eren els grans cronistes antics,

apareixen en tots els romanços com els grans transmissors de tot allò que passa a un lloc. I és a través del Quico, un cec que faig crònica social a través de la cançó i d'una manera encara molt més lliure.

Com es troba el termòmetre cultural de les Terres de l'Ebre en estos moments? Ens hem empoderat i des del territori estem oferint bons productes culturals.

Crec que des de fa anys que estem oferint des de les Terres de l'Ebre uns magnífics productes culturals. Mai hem estat un territori minvat si parlem de creativitat. El que passa és que estem en un país centralista. On l'equilibri territorial no és real. Que potser ens ha anat bé i tot en el sentit d'afavorir la creativitat i este sentit de sud. Això es nota molt en els mitjans públics que parlen de l'Ebre per cobrir una quota. Pensen la cultura i l'interès que puga despertar a través del número d'habitants d'un territori. Un dia baixen a gravar un programa, a fer un reportatge menjant un arròs i et truquen. Què vinguen els artistes d'allí, com qui presenta alguna cosa exòtica. Igual fas un disc i no se'n fan massa ressò, però després et truquen per saber quina opinió tens sobre el monument...

La casa on va néixer Artur Gaya davant del Pont del Riu Ebre, de fons Foto: Sílvia Altadill

Entén l'Ebre com un eix vertebrador d'una mateixa cultura en diferents territoris. Com es sent quan es mou per la franja o els territoris que ens han dit que eren fronterers?

Fa uns anys vaig fer un llibre "L'Ebre, un riu que fa pujada" i ara m'han demanat que en face un altre en català i en castellà, ja que és interessant per a tots els territoris on hi cursa l'Ebre. Hi ha una cultura riberenca, un territori creat de manera natural unida per un riu que fa 930 quilòmetres i que té una sèrie de qüestions culturals, històriques, de llegenda, de cançó i tradició oral comunes. Reinosà està agermanada en Deltebre i no de manera protocol·lària. Vas a Reinosà i dius que ets de Deltebre i t'obren la porta. I t'expliquen que allí també es pescaven anguiles "L'anguila arribava aquí", et diuen. És un territori cultural preciós que a més es manté tot i les dificultats de ser un riu que passa set territoris: Cantàbria, Euskadi, Castella, Navarra, La Rioja, Aragó i Catalunya. Jo defenso que hi ha una identitat riberenca tot i les fronteres administratives entre territoris que

sent tothom que s'ha criat a la vora del riu, que és la seua manera de treballar, la seua banda sonora.

Este anar i venir el recull en un proper llibre de viatges. Que ens en pot avançar?

És un llibre que es diu "L'Ebre, 50 raons per estimar-lo". Sortirà a finals de setembre. Cada capítol és una d'estes raons per estimar l'Ebre.

En quins músics s'emmiralla l'Artur Gaya autor i músic en solitari? Què li agrada escoltar a casa?

Al disc, per exemple faig un homenatge a Quico Pi de la Serra i a Caetano Veloso. Dos autors que per a mi han sigut referents. A Quico Pi de la Serra el vaig conèixer durant els anys de la "Cucafera" i després de molts anys amb el disc del Peet Seeger ens retrobem i treballem plegats. Ell va ser amic del Pete Seeger i li té una estima molt gran. A través de Quico Pi de la Serra vaig conèixer el blues i este músic que també cantava al seu riu. M'agrada escoltar música que et transporta a una terra, música cubana, dels Balcans, brasilera. Diria que la música del s. XXI és la World Music. Mesclen tradició i modernitat, música d'arrel i modernitat. També soc un enamorat dels Beatles, dels Rolling, Queen. Cada moment de la vida et demana una música diferent.

Quants blues ens queden? Hi ha Artur per estona?

Quan em diuen "Xeic, no pares", els hi contesto que ja em pararan. Si és per la il·lusió i les ganes que tinc em queden molts blues per cantar i moltes rondalles per contar.